

М.І. Більцан

Київський національний лінгвістичний
університет

„НІППОНІЯ” – ЖУРНАЛ ПРО ЯПОНІЮ ТА ЯПОНЦІВ

Серед великого розмаїття сучасних газет, дайджестів, ілюстрованих журналів та „товстих” часописів іноді важко буває знайти дійсно цікаве і в той же час пізнавальне періодичне видання. Крізь джунглі порад для тінейджерів, рецептів приготування тортів та способів боротьби зі зморшками часом непросто дістатися тієї інформації, яка сприятиме розширенню кругозору та залишить по собі приємні враження. Як, наприклад, хороша книга. І тому пересічний читач з неабияким здивуванням відкриває для себе журнал „Ніппонія”. Це своєрідний путівник для тих, хто цікавиться Японією, і просто-таки „настільна книга” для тих, хто її обожнює так, як студенти-японісти Інституту східних мов Київського національного лінгвістичного університету.

„Ніппонія” – це журнал, що видається більш ніж десятима мовами світу, у т.ч. й російською. Тут є все: і чудова поліграфія, і неймовірні, більше схожі на картини для виставки, фотографії, і, що найважливіше, прекрасне інформаційне наповнення. Про це свідчить хоча б один із номерів журналу, що був присвячений японським святам і традиціям, що з ними пов’язані.

Розмаїття природних форм, ледве вловимі сезонні зміни – з кожною порою року в Японії пов’язані особливі звичаї та заходи, зокрема фестивалі, коріння яких сягає далекого минулого. Крім того, ряд культурних елементів і традицій було привнесено в країну ззовні, і сьогодні вони вже стали частиною повсякденного життя японців. Скажімо, календарний рік в Японії починається тоді ж, коли і у нас, 1 січня. Цього дня заведено відвідувати буддистський чи синтоїстський храм і просити у богів доброго здоров’я близьким, успіхів у справах, спокою, миру і т.ін. Наступного дня на прилеглий до Імператорського палацу в Токіо території, що зазвичай закрита для відвідування, кожен може передати свої побажання членам імператорської родини, які вітають публіку з балкона.

Другий понеділок січня – це День вступу в повноліття. Він позначає початок дорослого життя для всіх, кому цього року виповнюється 20. На церемоніях, що проводяться у всій країні, юнаки в ділових костюмах і дівчата в яскравих кімоно збираються для виступів та офіційних промов, що покликані допомогти молодим людям глибше зрозуміти свій новий статус.

З лютого, за день до того, як зиму змінить весна, проводять обряд під назвою *Сецу-бун*, аби прогнати все, що може бути джерелом бід, і попросити везіння та щастя. Цього дня люди розкидають перед домом смажені боби, голосно вигукуючи при цьому: „Чорти – геть, щастя – в хату”. До головних храмів для проведення цього ритуалу часто запрошують телезірок та спортсменів. Приблизно за тиждень після цього – 11 лютого – відзначають День заснування Держави. У древніх міфах збереглися згадки про те, що перший імператор Японії – Джімму Тенно – саме в цей день посів престол.

Як і в усьому західному світі, в Японії великою популярністю користується День Святого Валентина. Для дівчат стало традицією 14 лютого дарувати шоколад чоловікам, яких вони люблять чи якими захоплюються.

3 березня – *Хіна Мацурі* (Свято ляльок). Дівчата одягають своїх ляльок у національні костюми та прикрашають ними один із куточків будинку, бажаючи тим самим усім здоров’я та щастя. Приблизно на 21 березня припадає день Весіннього Рівнодення, коли віддається шана природі та всьому живому. Дивовижно, але в Японії це національне свято.

На початку квітня проводяться церемонії вступу до школи, адже навчальний рік тут починається саме в цей час. Але найулюбленіше заняття японців у квітні – це *ханамі*, милування сакурою. Коли дерева вкриваються квітами, багато хто відправляється до парків, аби серед такої краси весело провести час. Кожного року Японська метеорологічна

служба у випусках новин повідомляє, коли сакура розквітне в кожному окремому регіоні. Це одне з багатьох свідчень того, наскільки японці люблять ці прекрасні ніжні квіти.

29 березня – ще одне національне свято, пов'язане з природою. Це День зелені, тобто день спілкування з природою, шанування її щедрості. З цього дня починається так званий „Золотий тиждень”, який включає кілька національних свят (3 травня – День Конституції, 5 травня – День дітей, коли бажають успіхів та здоров'я всім хлопчикам у родині), до яких додаються субота і неділя. Цей час багато хто використовує для подорожей чи просто візитів до рідних. 6 травня вважається початком літа.

За традицією, початок червня – час переходу на літній одяг. Цей звичай започаткували при імператорському дворі, та поступово він поширився серед простих городян. Школи і компанії, де носять формений одяг, і сьогодні дотримуються цієї традиції: на початку місяця зимову форму замінюють на її літній варіант. Взагалі весь червень, особливо три останні тижні, та частину липня в Японії займає сезон дощів. На Кюсю, що на півдні країни, він триває з кінця травня до середини липня, а в північному регіоні Тохокку дощі йдуть приблизно з середини червня до кінця липня. Після завершення сезону дощів літо повністю вступає у свої права.

7 липня відбувається фестиваль *Танабата*. За легендою, двоє закоханих, що ховаються на нічному небі, – зірки Альтаїр і Вега – лише раз на рік можуть перейти Чумацький Шлях, аби зустрітися. В ніч їх побачення час загадувати бажання. Їх пишуть на кольорових паперових прапорцях, котрі прив'язують до бамбукових лавок, встановлених вертикально як прикраси.

20 липня – День моря, національне свято. У школах починаються канікули, що тривають приблизно 40 днів. Настають найспекотніші дні літа – *Тайшью* („велика спека”). Також на кінець липня припадає проведення найбільшого рок-фестивалю Японії „Фуджі Рок”, де на восьми майданчиках під відкритим небом для 30-тисячної аудиторії виступають близько ста музикантів та колективів.

У липні (на сході) та у серпні (на заході Японії) проходить фестиваль *О-Бон*. Японці вірять, що в ці дні на землю повертаються душі померлих предків. 16 серпня околиці п'яти гір навколо Кіото заливає яскраве світло від величезних багать, що покликані допомогти душам знайти дорогу назад. Найбільш видовищний має вигляд величезного ієрогліфа Дай, що означає „великий”, тому 1 вересня цю подію називають також *Даймон-джі-які* (спалювання ієрогліфа „Дай”).

За старим японським календарем весна починається в день, що його називають *Рі-ишюн* (приблизно 4 лютого). Двісті десять днів по тому (*ні-хяку тоока*) настає вересень. Початок цього місяця зазвичай щедрий на тайфуни. Ні-хяку тоока – критичний час для землеробів, тому що в ці дні зацвітає рис, і тайфуни можуть завдати непоправної шкоди врожаю. З тим, щоб запобігти цьому, в багатьох частинах країни проводять свята. Це об'єднує людей у їх сподіваннях на те, що вітер не матиме фатальних наслідків. Третій понеділок вересня – День людей похилого віку, національне свято, коли в сім'ях заведено бажати батькам, бабусям та дідусям здоров'я та довголіття.

В давні часи вважалося, що п'ятнадцяті ночі вересня на небі з'являється найкращий місяць. В цей час було заведено організовувати серед друзів та рідних святкове милування місяцем і відзначати прихід осені. А вже приблизно 23 вересня святкують осіннє рівнодення. Це пора проведення різних буддійських церемоній у храмах, а також поминальних служб на могилах родичів та опоряджання домашніх олтарів.

Протягом багатьох років збір рису був головним заняттям японців у жовтні. Сьогодні цей процес майже повністю механізований. Мабуть тому другий понеділок жовтня – День спорту та здоров'я, коли проводять різноманітні спортивні змагання. В пам'ять про відкриття в Токіо літніх Олімпійських ігор 10 жовтня 1964 р. цьому святу було надано статус національного.

3 листопада в Японії відзначається День культури, національне свято на підтримку розвитку культури та вільних пацифістських поглядів. Також листопад вважається найкращим часом для милування осінніми листям, *моміджі-гарі*. Жовто-червоне розмаїття з

давніх-давен притягувало цінителів природи до храмів, що заховані посеред лісних масивів.

На 15 листопада припадає *Шічі-го-сан* (свято семи-п'яти-трьох), коли батьки одягають своїх дітей – хлопчиків п'яти років та дівчаток трьох і семи років – у святковий одяг і ведуть до храму, аби відзначити їх дорослішання.

23 листопада – День праці, національне свято, що прославляє наполегливу працю та національне виробництво. У давнину в цей день здійснювали ритуальні жертвоприношення божествам рису нового врожаю.

У грудні протягом усього місяця японці влаштовують вечірки з нагоди закінчення року. Тоді ж проводиться й генеральне прибирання, під час якого з дому проганяють усе погане. Приблизно 21 грудня відзначають зимове сонцестояння, тобто, найкоротший день і найдовшу ніч року, приймаючи гарячу ванну *юдзу*. Останнє офіційне свято року – День народження Імператора – відзначають 23 грудня.

Різдво в Японії практично позбавлене релігійного забарвлення. Це, перш за все, романтичний час, коли юнаки та дівчата запевняють коханих у щирості своїх почуттів. Переддень нового року називається *о-місока*, або *джьоя*. З приходом півночі дзвони *кане* у храмах по всій Японії б'ють 108 разів. Чому саме 108? Щоб викоринити в серцях тих, хто це слухає, 108 людських слабкостей, у т.ч. злість, заздрість та користолюбство.

Про японські звичаї та традиції говорити можна як завгодно довго, пізнаючи їх все краще і краще, захоплюючись культурою, такою не схожою на нашу, але від цього не менш привабливою та загадковою. Сад каміння та оригамі, сумо і театр Кабукі, ікебана та чайна церемонія – про все це можна прочитати у величезній кількості книг, знайти безліч Інтернет-сайтів. Але одним із кращих джерел я вважаю журнал "Ніппонія", поліграфічне диво, зроблене спеціально для нас, людей, до безтями закоханих у країну Сонця, що сходить. А хто може розказати про японців краще, ніж вони самі?